

Lietuvos pozicija, kuri bus pristatyta ES gynybos ministrų 2020 m. gegužės 12 d. vaizdo konferencijoje

Vaizdo konferencijos temos:

- COVID-19 pandemijos poveikis saugumo ir gynybos sričiai;
- ES koordinavimo pastangos ir išmoktos pamokos;
- situacija BSGP misijose ir operacijose;

ES gynybos ministrai **pirmą kartą aptars galimas Covid krizės pasekmes valstybių gynybos sistemoms ir gynybos biudžetams, ES gynybos srities iniciatyvoms ir daugiašaliam bendradarbiavimui, įvertins artimiausių mėnesių prioritetus.**

Lietuvos pozicija

- Covid krizės metu konvencinės grėsmės neišnyko, o kai kurios (pvz.: dezinformacija) akivaizdžiai sustiprėjo, todėl turi būti tęsiamas karinių pajėgų rengimas ir pratybos, tuo pačiu užtikrinant personalo saugumą;
- Pandemijos ekonominės pasekmės gali kelti pavojų sutartiems gynybos finansavimo tikslams, todėl valstybės ir institucijos (taip pat ir ES) turi siekti ir raginti nemažinti gynybos biudžetų dalies valstybių biudžetuose. Gynyba turi likti prioritetu ir pasibaigus pandemijai;
- Valstybės neturi mažinti karinio bendradarbiavimo ir jo planų, tačiau į jį gali reikėti įtraukti naujus prioritetus, kurie atspindės per Covid krizę išmoktas pamokas;
- Šių sričių reikšmė dar padidėjo – karinis mobilumas (uždarius sienas kariniai pervežimai padėjo operatyviai patenkinti ir civilinio sektoriaus poreikius), pajėgų apsauga, kova su dezinformacija ir kibernetinėmis grėsmėmis. ES turi įtraukti šiuos prioritetus į savo veiklos ir biudžeto planus.

Po pirmosios ES gynybos ministrų vaizdo konferencijos balandžio 6 d., **Europos išorinių veiksmų tarnyboje (EIVT) buvo įsteigtas laikinas, Covid krizės metui skirtas, koordinacinis padalinys (task force)**, kurio tikslas - palengvinti keitimąsi informacija dėl karinės pagalbos poreikio ir galimybių.

Iš valstybių gauta informacija talpinama sukurtoje platformoje pagal kelias sritis:

Bendroji informacija: valstybės informuoja apie padėtį jų šalyse, išreiškia ketinimą prisidėti prie misijų ir operacijų;

Geroji patirtis: logistikos srityje, teikiant pagalbą sveikatos sektoriui, pasienio kontrolės tarnyboms, operacijų ir misijų regionuose, įgyvendinant tarptautinį bendradarbiavimą;

Pagrindinės šiai dienai identifiкуotos **išmoktos pamokos:** bendradarbiavimo su kitomis nacionalinėmis institucijomis ir reguliarių pratybų reikšmė.

Lietuva ES institucijoms ir kitoms valstybėms pateikė informaciją kaip Lietuvos kariuomenės pagalbą civilinėms institucijoms. Taip pat yra priskirti Lietuvos kontaktiniai asmenys (iš Gynybos štabo Civilių ir karių bendradarbiavimo valdybos), kurie toliau koordinuos bendradarbiavimą su šiuo EIVT padaliniu.

Padėtis BSGP operacijose ir misijose per COVID-19 krizę

Balandžio 6 d. ES gynybos ministrų vaizdo konferencijoje buvo sutarta, kad BSGP misijose ir operacijose būtina išlaikyti balansą tarp personalo saugumo ir užduočių tęstinumo. Vietos institucijos turi būti informuotos, kad ES neatsitraukia. Taip pat buvo sutarta, kad kai kurios (neesminės) užduotys gali būti stabdomos, o valstybės tarpusavyje koordinuos personalo atitraukimą. Svarbiausias ES operacijų ir misijų personalas turi likti, nes suvaldžius pandemijos plitimą, reiks neatidėliojant

atnaujinti užduočių vykdymą. Operacijų planavimo ir finansavimo srityje svarbiausias prioritetas - medicininis pajėgumų ir pajėgų apsaugos priemonių užtikrinimas.

Šiuo metu BSGP operacijos tęsia pagrindinių užduočių vykdymą. ES apmokymo misijose visi mokymai buvo nutraukti, misijų personalas sumažintas maždaug 50 proc.

EIVT pateiktame padėties ES operacijose ir misijose vertinime atkreipiamas dėmesys, kad Afrikoje, kurioje vyksta didžiausios ES operacijos, Covid atvejų ir mirčių skaičius išlieka žemas, tačiau suvaržymai, kurių ėmėsi šalių vyriausybės, didina įtampą saugumo srityje. Taip pat planuojant bendrą ES atsaką į pandemiją operacijų ir misijų regionuose, reiks atsižvelgti į priimančių valstybių ekspektacijas, kad ES karinės operacijos galėtų suteikti humanitarinę pagalbą nuo pandemijos nukentėjusiems regionams. Tačiau BSGP nėra humanitarinis instrumentas, o apmokymo misijų bei operacijų mandatuose nėra numatytas humanitarinės pagalbos teikimas.

Lietuvos pozicija:

ES operacijos turi būti tęsiamos, o būtinas personalas turi likti krizių regionuose. Tai siunčia pozityvų signalą priimančioms šalims, užtikrina, kad ES yra patikima partnerė ir neleis šios krizės Afrikoje išnaudoti įtaką regione didinančioms Rusijai ir Kinijai. Tuo pačiu turi būti realiai vertinama tolimesnė ES operacijų plėtra ir ambicijos (ypač įvertinant finansinių resursų poreikius galimų ekonominių suvaržymų sąlygomis).

Karių ir kito ES personalo saugumas – prioritetas. Operacijų vadai turi būti tinkamai įgalinti priimti reikiamus sprendimus, užtikrinant personalo saugumą. Reikia peržiūrėti ir iš naujo įvertinti pajėgų apsaugos priemonių poreikį. Atitinkamai planuoti finansus ir logistiką.

Strateginė komunikacija operacijų ir misijų šalyse turi būti suaktyvinta, dėmesį skiriant kovai su propaganda.

Bendradarbiavimas su kitomis tarptautinėmis organizacijomis (JT, NATO) veikiančiomis operacijų regionuose turi vykti aktyviau, nei esant normalioms sąlygoms.

Lietuva nepriims vienašališkų sprendimų atitraukti karius iš operacijų, koordinuosime veiksmus su kitomis operacijose/misijose dalyvaujančiomis šalimis.

Rengė: KAM Euroatlantinio bendradarbiavimo grupė
2020 m. balandžio 30 d.

Krašto apsaugos viceministras

Vytautas Umbrasas